

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ГУТІЙ А., ЛАЛАК Н. В. До проблеми формування у здобувачів початкової освіти ключових та предметних компетентностей	61
ДЕКЕТ Д. М., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Екскурсія як одна з форм краєзнавчої роботи з учнями початкової школи	63
ДОБОШ О. М., ГОЛИК М.М. Самоосвітня компетентність як педагогічна проблема .	65
ДОБОШ О. М., ДРАБИК У.В. Понятійний і сутнісний зміст контролю й аналізу як функцій управління закладом освіти	67
ДОБОШ О. М. Організація партнерства сім'ї та закладу дошкільної освіти в сучасних умовах	69
ДОБОШ О. М., РУСИН В.І. Наставництво як один із шляхів оптимізації процесу професійної адаптації молодих вихователів ЗДО	72
ДОБОШ О. М., СЕКЕРЕШ Е.В. Професійна компетентність магістрів з дошкільної освіти: аналіз поняття	74
ДОБОШ О. М., СТЕЦЬ А.М. Моніторинг власної професійної діяльності фахівців дошкільної освіти як наукова проблема	76
ДОКТОР К. О., ГРАБ М. В., ПАВЛИК М. А. До проблеми формування математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів	78
ДОЧИНЕЦЬ Г.Д., ЧЕКАН О.І. Особливості розвитку емоційної сфери дітей старшого дошкільного віку	80
ДУБОВИЧ М.А., ЧЕКАН О.І. Сенсорний розвиток дошкільників із порушеннями мовлення	83
ДЬОРДЬ К. М., ПИНЗЕНИК О. М. Сутність та структура управлінської культури керівника закладу дошкільної освіти	85
ЖУКОВ І. С., КУШНІР І.І. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності у вітчизняних організаціях на основі зарубіжного досвіду	87
КАЛІЙ І. Я. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен.....	89
КАРЕЛШКОВА Я.С., ФЕНЧАК Л.М. Педагогічна освіта XXI століття: тенденції та перспективи	91
КАРТАШОВА Л.А., ГУШТАН Т.М. Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи як управлінська проблема	92
КАС'ЯНЕНКО О.М., МОНДИК Т.М. Раннє виявлення і основні напрями профілактики мовленнєвих порушень в перші роки життя дитини	94
КАС'ЯНЕНКО О.М., ПІЧКАР А.В. Сутність та особливості становлення професійної культури майбутнього вихователя	96
КВАК О.О., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Технологія розвитку критичного мислення на уроках в початковій школі	98
КИРЛИК Д. І., МАЙБОРОДА І. Е. Українська народна іграшка як засіб розвитку та національного виховання молодших школярів	100
КОБАЛЬ В.І., ВОВЧОК М.В. Шляхи вдосконалення управління закладом освіти у контексті гендерної політики	102
КОБАЛЬ В.І., КЛІМОВА В.Є. Шляхи соціального становлення особистості молодшого школяра у навчальній діяльності	105
КОБАЛЬ В.І., МИСКО М.І. Стиль взаємодії керівника та підлеглих у закладах освіти: постановка проблеми	107
КОБАЛЬ В.І., ОПРИШ Б.М. Управління розвитком психолого-педагогічної компетентності класного керівника	109
КОБАЛЬ В.І., ТОВТ В.В. Особливості індивідуальної роботи з учнями початкової школи з девіантною поведінкою	111
КОЗЬМА А.А., ТОМАШЕВСЬКА М.О. Теоретичні основи виховання гуманної поведінки у дітей дошкільного віку	113

ШЛЯХИ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасній педагогічній науці проблема соціалізації дитини молодшого шкільного віку залишається актуальною, оскільки процес соціалізації залежить від багатьох факторів: соціальною ситуацією розвитку дитини, яка є досить мінливою, сучасною реформою освіти, збільшенням соціально-педагогічних проблем дітей.

У документах про модернізацію освіти відзначається, що в процесі реформування суспільства змінюються роль і функції освіти: вони зміщуються з обслуговування інтересів держави на задоволення потреб особистості, суспільства і соціальних груп. Метою освіти відповідно до нових підходів стає розвиток особистості [1].

Соціалізація особистості починається з перших років життя і продовжується періодично все життя. Перші елементарні відомості людина отримує в сім'ї. Потім естафету соціалізації особистості приймає заклад дошкільної освіти, школа. Освітня установа є другим за значимістю (після сім'ї) інститутом соціалізації і виступає для дитини «справжньою моделлю суспільства, ... придбані в родині задатки і навички соціального життя набувають тут новий соціальний контекст, ... дитині передається вся система соціальних вимог» [2].

Засвоєння соціального досвіду, його збагачення відбувається шляхом включення молодших школярів у реальні відносини між собою, в родині, з дорослими, в мікро групах і більших об'єднаннях, у відносинах з державою, представлених, перш за все закладом освіти, зі світом – через природу і засоби масової інформації. Розглядаючи з цих позицій мету педагогічної діяльності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти, виділяємо її головні складові, суть яких полягає у сформованості в учнів готовності:

- до цивілізованих людських стосунків;
- до відносин у духовній сфері на базі загальнолюдських цінностей.

Практичні кроки з реалізації такого підходу до діяльності, що спирається на повагу до дитини, будуть більш ефективними, якщо:

1. Забезпечити включеність дітей в реальні соціально-значимі відносини.
2. Регулювати відносини дітей і дорослих на основі гармонізації загальнолюдських і реальних цінностей.
3. Гармоніювати права дитини на основі взаємозв'язку педагогічного управління і дитячого самоврядування [3].

Для успішної соціалізації необхідно вчити школярів виробляти готовність до доцільних дій в нових обставинах життя. Тому виникає питання про можливість управління даним процесом.

Освітні установи можуть посприяти соціалізації дитини, якщо відповідним чином організують і структурують методичні, управлінські, кадрові та інші ресурси.

Головною дійовою особою в школі залишається вчитель, і вирішувати проблеми психолого-педагогічних труднощів учнів у процесі навчання доводиться йому. Особливе значення це набуває в початковій школі, оскільки позиція, яку займає дитина на цьому етапі, закладає основи її подальшого ставлення до процесу навчання і багато в чому визначає соціальний статус у дитячому колективі.

Найбільш яскраво особистісні якості вчителя виявляються в стилі його спілкування, педагогічної взаємодії. У молодших класах, де учень більшу частину часу спілкується з одним учителем, саме він створює сприятливу або несприятливу атмосферу не тільки для навчання, але і для розвитку учня. У доброзичливій атмосфері учні не бояться задавати вчителю питання, не бояться помилитися, не забороняють собі проявляти емоції, можуть попросити допомоги у вчителя і однокласників. Зрозуміло, що забезпечити учням психологічний комфорт може педагог, який і сам комфортно почуває себе в класі – тобто сам вміє виявляти емоції в соціально прийнятній формі, вміє спокійно пояснити матеріал і переконати учнів в своїй правоті, вміє розуміти почуття кожного і спілкуватися з різними учнями, вирішувати конфлікти між ними і в той же час відстоювати свої права [3].

Успішне здійснення соціально-педагогічної роботи вчителем початкових класів, яка є системною діяльністю, може бути при виконанні певних умов:

- всебічна педагогічна діагностика,
- вивчення і широке використання соціуму, в першу чергу сім'ї,
- гуманність і відкритість закладу освіти,
- наявність відповідних фахівців – соціальних педагогів [4].

До базових умов успішності соціалізації дитини ми відносимо наступні:

- стан психічного здоров'я дітей;
- наявність емоційно-комфортної атмосфери в класі;
- створення сприятливих умов для протікання процесу соціалізації дитини, зокрема для забезпечення психологічного комфорту в колективі;
- забезпечення тісної взаємодії педагогів і батьків;
- організація психолого-педагогічного моніторингу динаміці показників здоров'я, виховання і розвитку дітей;
- побудова відносин партнерського співробітництва і готовності працювати в соціально-орієнтованому процесі [5].

Розвиток особистості не може здійснюватися самотійно, необхідно цілеспрямовано впливати на неї, створюючи для цього психолого-педагогічні умови.

Література

1. Изотова Є.І. Індивідуалізація професійної діяльності педагогів і психологів і її вплив на соціалізацію молодших школярів. *Психологія і школа*. 2010. №1. С. 24-39.
2. Андреева Г.М. Соціальна психологія : підручник. М.,2003. 229 с.
3. Волк Н.В. Соціалізація молодших школярів в умовах Нової української школи. *На урок* : вебсайт. URL: <https://naurok.com.ua/socializaciya-molodshih-shkolyariv-v-umovah-novo-ukra-nsko-shkoli-41356.html>
4. Концептуальні засади змісту діяльності класного керівника. *Вісник освіти*. 1991. №8. С. 19-23.
5. Психолого-педагогічні умови особистісного зростання і соціалізації дітей : монографія / за ред. Т.Д.Марцінковської. 2002. 346 с.

УДК 37.06:37.091.113:37.07:005.95(143.2)

КОБАЛЬ В.І., МИСКО М.І.,
Мукачівський державний університет

СТИЛЬ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИКА ТА ПІДЛЕГЛИХ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Якісна освіта сього дня розглядається як важливий показник життя, економічного зростання, інструмент досягнення соціальної і культурної гармонії. В умовах реформування системи освіти у суспільстві змінюється її значення, розширюється розуміння змісту і ролі управлінської діяльності менеджера закладу освіти і його стилю взаємодії з підлеглими.

У розрізі зазначеного, актуальною постає проблема професійних компетентностей керівника закладу освіти з проблеми взаємодії, стилів керівництва, управління цим процесом, попередження та/або вирішення управлінської проблеми узвзаємодії керівника та підлеглих.

Стиль взаємодії керівника і підлеглих у закладі освіти вивчали такі вчені, як В. Сластіонін, В. Петрук, В. Коваленко, Є. Андрієнко, І. Назарова, О. Асмолов та ін. У своїх працях досліджували проблему розвитку професійних компетенцій працівників Л. Сергєєва, Г. Назаренкова, М. Д'яченко та інші.

Науково доведено, що ефективність будь-якої організації залежить від стилю управління командою, який розкриває особисті якості керівника. Тому для підвищення ефективності роботи закладу освіти необхідно звернутися до особистості керівника, його компетентностей, якостей, рівня фаховості. Ефективним лідером є той, хто на етапі реалізації тієї чи іншої функції управління демонструє лише позитивні особистісні якості, використовуючи для цього ефективні принципи та методи взаємодії з командою. Розвиток та вдосконалення особистісних якостей керівників, зміна стилю керівництва може підвищити ефективність роботи навчального закладу.

Вивчаючи і вдосконалюючи проблему стилю взаємодії керівника і підлеглих слід враховувати закономірності та принципи їх взаємодії у закладах освіти.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>